

Εναρκτήρια ομιλία στο συμπόσιο:

«Ποια Ελλάδα;»

Του Γιάννη Α. Μυλόπουλου, Πρύτανη ΑΠΘ

Το ΑΠΘ ανοίγει το δημόσιο διάλογο για έξοδο από την κρίση

Αναπάντητα ερωτήματα

Δύο κρίσιμα ερωτήματα βασανίζουν τα τελευταία χρόνια όλους τους πολίτες στην Ελλάδα της κρίσης, της φτώχειας, της δυστυχίας και της απόγνωσης. Δύο ερωτήματα τα οποία πλανώνται μεν πάνω από τα ερείπια της Ελλάδας, αλλά δεν συζητούνται ανοιχτά, ούτε καν τίθενται στο δημόσιο διάλογο, προκειμένου να ξεκινήσει και η αναζήτηση απαντήσεων σε αυτά. Ουδείς ασχολείται συνεπώς με αυτό καθεαυτό το έγκλημα και ουδείς συζητά το τι θα αντικαταστήσει τη σημερινή Ελλάδα της χρεοκοπίας, της ύφεσης και της διαφθοράς. Κι έτσι, με τούτα και με τα άλλα, παραμένουν αναπάντητα στο διηνεκές τα δύο κρίσιμα για τη χώρα και το μέλλον της ερωτήματα που αφορούν το μεν ένα στο τι έφταιξε και φτάσαμε μέχρι εδώ, το δε άλλο στο ποια είναι η Ελλάδα που θέλουμε και πως θα την οικοδομήσουμε.

Να ανοίξει η συζήτηση

Στόχος του Συμποσίου είναι να ανοίξει η ουσιαστική συζήτηση και μάλιστα σε επιστημονική βάση που θα οδηγήσει στην απάντηση αυτών των δυο ερωτημάτων. Μια συζήτηση την οποία τα κυρίαρχα μέσα ενημέρωσης προσπαθούν να αποκλείσουν από το δημόσιο διάλογο, κρατώντας την ελληνική κοινωνία στο σκοτάδι. Το γεγονός ότι ένα δημόσιο πανεπιστήμιο και μάλιστα σε μια εποχή απαξίωσης καθετί δημόσιου, παίρνει την πρωτοβουλία αυτή, έχει ασφαλώς τη δική του ξεχωριστή σημασία.

Ποια Ελλάδα;

Η Ελλάδα που θέλουμε είναι η Ελλάδα της παραγωγής και της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης, της δημοκρατίας και των ίσων ευκαιριών για όλους, της αλληλεγγύης και της κοινωνικής συνοχής. Μια Ελλάδα δηλαδή όπου όλοι θα απολαμβάνουν ισότιμα τα αγαθά της οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής ευημερίας. Και οπωσδήποτε η Ελλάδα που θέλουμε δεν είναι η σημερινή Ελλάδα, η οποία δεν εγγυάται και δεν εξασφαλίζει τίποτα από αυτά.

Σχέδιο για έξοδο από την κρίση

Είναι προφανές ότι σήμερα δεν υπάρχει όραμα για το ποια Ελλάδα θέλουμε και συνεπώς δεν υπάρχει και σχέδιο πώς αυτό θα επιτευχθεί. Το πρώτο βήμα προς αυτή την Ελλάδα είναι η συνειδητοποίηση των αιτιών της σημερινής καταστροφής. Η διαδικασία της αυτογνωσίας είναι αναγκαία, πρώτα και κύρια για να αποφύγουμε την επανάληψη των ίδιων λαθών κι ύστερα για να θεραπεύσουμε τις πηγές και τις αιτίες τους. Είναι σαφές ότι η περιδίνηση γύρω από το ίδιο πολιτικό προσωπικό, τις ίδιες μεθόδους και τις ίδιες πολιτικές θα συνεχίζεται αενάως, αν δεν κατανοήσουμε τις αιτίες που μας οδήγησαν μέχρι εδώ κι αν δεν αναγνωρίσουμε τα σφάλματα του παρελθόντος. Αυτό το κενό έρχεται να καλύψει το συμπόσιο που διοργανώνουμε. Δίνοντας δηλαδή επιστημονικά τεκμηριωμένες απαντήσεις στα ερωτήματα που απασχολούν την ελληνική κοινωνία και ανταποκρινόμενοι στο ρόλο που πρέπει και μπορεί να διαδραματίζει ένα μεγάλο πανεπιστήμιο, να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για τη συγκρότηση ενός σχεδίου για την έξοδο από τη κρίση.

Το διεθνές περιβάλλον της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας

Όταν μιλούμε για τη διαδικασία της αυτογνωσίας, δεν αναφερόμαστε μόνο στα σφάλματα που έγιναν στο εσωτερικό της χώρας από το πολιτικό προσωπικό και όσους διαχειρίστηκαν τα δημόσια πράγματα τις τελευταίες δεκαετίες. Αναφερόμαστε και στο διεθνές πολιτικό περιβάλλον, αυτό της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας το οποίο με τους φρενήρεις ρυθμούς της οικονομικής ανάπτυξης τους οποίους επέβαλε οδήγησε τον πλανήτη τόσο σε οικολογική όσο και σε οικονομική κρίση. Ακολουθώντας κατά πόδα το όραμα της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, σύμφωνα με το οποίο όλοι, στο τέλος της ημέρας, θα γινόμαστε πιο πλούσιοι και πιο ευτυχείς, απλώς καταφέραμε να γίνουμε φτωχότεροι και δυστυχέστεροι. Κάτι, που αν κοιτάξουμε λίγο προσεκτικότερα γύρω μας, θα διαπιστώσουμε ότι συνέβη σε όλους όσοι εμπιστεύθηκαν και ακολούθησαν την ίδια... παγκοσμιοποιημένη πλάνη. Εκτός βεβαίως από όσους ανήκαν στον σκληρό πυρήνα της, οι οποίοι ασφαλώς και ευνοήθηκαν τα μέγιστα.

Με δύο λόγια, οι υποσχέσεις του εύκολου πλουτισμού και του υπερκέρδους για όλους που αφειδώς μοίραζε η φρενήρης ανάπτυξη της παγκοσμιοποίησης και το μοντέλο του υπερκαταναλωτισμού τις τελευταίες δεκαετίες, σήμερα διαπιστώνεται ότι έκανε τους πλούσιους πλουσιότερους και τους φτωχούς φτωχότερους.

Τούτων δοθέντων, εμπεδώνεται η πεποίθηση ότι η κρίση στη χώρα μας ήταν αναπόφευκτη και συνεπώς είναι και ακαταμάχητη, μια και επιβάλλεται έξωθεν από την ισχυρότερη από εμάς διεθνή συγκυρία. Κάτι που την κάνει να φαντάζει σαν αναπόφευκτο κακό ή σαν... επιδημία.

Τη λύση δίνει η συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι δεν είμαστε οι μόνοι στον κόσμο που παστήκαμε στα δίχτυα της ίδιας αράχνης. Τουλάχιστον ο Ευρωπαϊκός νότος, μια ευρύτερη γεωγραφική περιφέρεια που ξεκινά από την Ελλάδα και την Κύπρο, διέρχεται την Ιταλία και την Ισπανία και φτάνει μέχρι την Πορτογαλία, εμφανίζει τα ίδια με εμάς συμπτώματα.

Μέσα από αυτό το διεθνές πρίσμα γίνεται αντιληπτό ότι η οικονομική κρίση δεν είναι μόνο μια εγχώρια ελληνική υπόθεση αλλά αφορά, τουλάχιστον στη δική μας περιοχή, την ευρύτερη γεωγραφική ενότητα του ευρωπαϊκού νότου, γεγονός που αναδεικνύει και την ευρωπαϊκή προοπτική της επίλυσής του. Η συνειδητοποίηση λοιπόν των αιτιών που οδήγησαν την Ελλάδα στην κρίση και την ύφεση είναι προϋπόθεση για ένα νέο στρατηγικό σχεδιασμό για την έξοδο από αυτή.

Μη αναστρέψιμες οι επιπτώσεις της σημερινής πολιτικής

Τα τελευταία χρόνια, στο όνομα της αποπληρωμής του χρέους έχει εξαθλιωθεί το ανθρώπινο δυναμικό, έχει καταστραφεί η παραγωγική βάση και έχει διαλυθεί ο κοινωνικός ιστός της χώρας. Δυστυχώς η ζημιά που γίνεται σήμερα με την υποβάθμιση της παιδείας και της υγείας, τη συρρίκνωση του δημόσιου και τον στραγγαλισμό του ιδιωτικού τομέα, η βλάβη που προκαλείται από το φαινόμενο brain drain, την μετανάστευση δηλαδή της μορφωμένης νέας γενιάς προς αναζήτηση εργασίας και κυρίως η διάλυση του κοινωνικού ιστού και το πλήγμα που υφίσταται η δημοκρατία με την άνοδο φασιστικών και ρατσιστικών αντιλήψεων, πολύ δύσκολα θα αποκατασταθούν, ακόμη κι αν βελτιώνονταν τα οικονομικά μεγέθη.

Τα συγκριτικά μας πλεονεκτήματα - Η βιώσιμη Ανάπτυξη

Από την άλλη πλευρά όμως, η Ελλάδα είναι μια χώρα με πληθώρα συγκριτικών πλεονεκτημάτων τα οποία όχι απλώς δεν έχει αναδείξει, αλλά αντίθετα τα έχει υποβαθμίσει και απαξιώσει συστηματικά. Ξεκινώντας από το κλίμα και το φυσικό της περιβάλλον, πηγαίνοντας στα προϊόντα της ελληνικής γης και τους φυσικούς της πόρους και φτάνοντας μέχρι τον πλούσιο πολιτισμό, την ιστορία και την παράδοση αλλά και το υψηλό επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό της. Στη σημερινή Ελλάδα της φτώχειας και της ύφεσης, δεν είναι τυχαίο ότι η παραγωγική βάση της χώρας έχει καταστραφεί ως

συνέπεια της πολιτικής της λιτότητας και των μνημονίων. Με δεδομένη την αξία της αρχαιοελληνικής ρήσης «παν μέτρον άνθρωπος» και με δεδομένο ακόμα ότι η βάση της οικονομίας είναι το περιβάλλον και οι φυσικοί πόροι, η ανάπτυξη που μπορεί να στηρίξει η Ελλάδα είναι μια βιώσιμη ανάπτυξη με γνώμονα το μέτρο, με ισόρροπη δηλαδή έμφαση και συνεισφορά των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών της παραμέτρων και διαστάσεων.

Η αλλαγή πορείας και η ανάγκη για ένα νέο στρατηγικό σχεδιασμό είναι σήμερα περισσότερο αναγκαία από ποτέ. Ξεκινώντας από την ανασυγκρότηση του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας σε μια ήδη έρημη ύπαιθρο και προχωρώντας στην ανάταξη των δημόσιων τομέων της Παιδείας, της Υγείας της ενημέρωσης, της διοίκησης και των δημόσιων αγαθών που έχουν πληγεί από την κυρίαρχη πολιτική αντίληψη που οδηγεί μονόδρομα σε τυφλές ιδιωτικοποιήσεις και φτάνοντας μέχρι την ανάδειξη και αξιοποίηση των ισχυρών συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Ελλάδας, καθώς και στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της που σήμερα μεταναστεύει σε αναζήτηση καλύτερης ζωής, η Ελλάδα όχι μόνο πρέπει να αλλάξει πορεία αλλά και να ανασυγκροτηθεί εκ βάθρων.

SWOT analysis

Θα έλεγα, λοιπόν, πως λείπει από τον πολιτικό σχεδιασμό στην Ελλάδα μια SWOT analysis, μια ανάλυση δηλαδή των δυνατών και αδύνατων σημείων της χώρας, καθώς και των ευκαιριών και των απειλών που αντιμετωπίζει. Εν συντομία, τα δυνατά σημεία της χώρας μας, όπως αναφέρθηκαν και παραπάνω, είναι το κλίμα, το φυσικό περιβάλλον, τα προϊόντα της γης, η ιστορία, η παράδοση, ο πολιτισμός και το ανθρώπινο δυναμικό. Στον αντίποδα, στα αδύνατα σημεία μπορούν να περιληφθούν η έλλειψη παράδοσης στην οργάνωση της δημόσιας διοίκησης, το χαμηλό επίπεδο αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού αλλά και το γεγονός πως μια μικρή χώρα όπως η Ελλάδα είναι ευάλωτη στις εξαρτήσεις από μεγαλύτερες χώρες ή ξένες δυνάμεις, όπως έχει παρατηρηθεί σε πολλές περιόδους της ιστορίας μας.

Οι απειλές που έχουμε να αντιμετωπίσουμε συνδέονται άμεσα με τα αδύνατα σημεία που ανέφερα και τη θέση της χώρας στο διεθνές στερέωμα. Συνεπώς, οι πιο σημαντικές από τις απειλές αυτές είναι ο κίνδυνος αφομοίωσης της χώρας από μεγάλες δυνάμεις μέσω της εξάπλωσης της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και της κυριαρχίας του μοντέλου της επιθετικής ανάπτυξης που ευθύνεται για τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008. Για να βρούμε τρόπους αντιμετώπισης αυτών των απειλών, έχοντας γνώση των δυνατών και αδύνατων σημείων μας, θα είμαστε σε θέση να εκμεταλλευθούμε με τον βέλτιστο τρόπο τις ευκαιρίες που προκύπτουν για τη χώρα από τη συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και από τη διαδικασία συνειδητοποίησης και αυτογνωσίας που πυροδότησε η ίδια η κρίση.

Η επιστημονική τεκμηρίωση και η πολιτική διαχείριση της κρίσης

Ζώντας στην εποχή της οικονομίας και της κοινωνίας της γνώσης είναι σαφές ότι οι λύσεις στα πολύπλοκα προβλήματα δεν μπορεί να προκύψουν παρά μέσα από την επιστημονική τεκμηρίωση. Αυτή είναι η συμβολή του συμποσίου «Ποια Ελλάδα;», το οποίο επιστρατεύοντας το υψηλό επίπεδο επιστημονικό δυναμικό και τον πλούτο των επιστημονικών γνώσεων ενός

μεγάλου πανεπιστημίου, φιλοδοξεί να δώσει επιστημονικά τεκμηριωμένες απαντήσεις σε καίρια ερωτήματα στους κρίσιμους θεματικούς τομείς της ανάπτυξης, της διακυβέρνησης, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος. Η επιστημονική τεκμηρίωση των πολιτικών κατευθύνσεων και επιλογών δίνει νέες προοπτικές στη πολιτική διαχείριση της κρίσης στην Ελλάδα.